

KONKURRENSUTSÄTTNING OCH ADMINISTRATION AV FÖRSAMLINGENS FÖRSÄKRINGAR

Innehållsförteckning

Förord	2
1 Försäkring är en del av skaderiskhanteringen	3
2 Riskhanteringsgrupp (RH-grupp)	4
3 Kartläggning av skaderisker	5
3.1 Egendomsrisker	5
3.1.1 Byggnader och konstruktioner	6
3.1.2 Skog	6
3.1.3 Lösöre	
3.1.4 Självrisker i egendomsförsäkringar	7
3.2 Verksamhetsrisker	8
3.2.1 Störningar i verksamheten	8
Tilläggskostnadsförsäkring	8
3.2.2 Skadestånd	8
Ansvarsförsäkring för verksamhet	8
Ansvarsförsäkring för förvaltning	9
Rättsskyddsförsäkring	9
3.3 Risker i anslutning till varutransport	9
3.4 Avtalsrisker	9
3.5 Personrisker	10
3.5.1 Lagstadgade personförsäkringar	10
Lagstadgad olycksfallsförsäkring	10
Lagstadgad grupplivförsäkring	12
Lagstadgad arbetslöshetsförsäkring	12
3.5.2 Frivilliga personförsäkringar	13
Frivillig olycksfallsförsäkring	13
Utrikesreseförsäkring	13
Frivillig sjukkostnadsförsäkring	13
3.6 Analys av försäkringsbehovet	13
4 Lagen om offentlig upphandling (348/2007) och konkurrensutsättningen av försäkringar	13
4.1 Tröskelvärden, anskaffningspris och procedurbestämmelser	14
4.2 Val av upphandlingsförfarande	15
4.3 Tidtabell och tidscykel för konkurrensutsättningen	15
5 Konkurrensutsättning av försäkringar	16
5.1 Allmänt om konkurrensutsättning	16
5.2 Anbudförfrågan om försäkringstjänster	17
5.3 Jämförelse av anbudens fördelaktighet	17
5.4 Beslut om upphandling och meddelande av beslut	17
5.5 Beställning av försäkringar och uppsägning av nuvarande försäkringar	18
5.6 Annons i efterhand om upphandlingsbeslut	18
5.7 Samordnad konkurrensutsättning	18
6 Anlitande av experthjälp	18
7 Kontroll och konkurrensutsättning av försäkringarna vid sammanslagning av församlingar	19
Bilagor	

Förord

Finlands evangelisk-lutherska församlingar har en betydande mängd byggnader, konstruktioner, skog och lösöre i sin besittning, däribland även kulturegendom. En väsentlig del av en församling utgör också dess personal och verksamhet samt försäkringen av dessa. Försäkring är ett sätt att hantera skaderiskerna. Administrationen och upphandlingen av försäkringar är en krävande uppgift som förutsätter sakkunskap. Det har därför ansetts nödvändigt att sammanställa ett informationspaket om konkurrensutsättningen av försäkringar. Texten i informationspaketet är skriven av Lauri Laitila, verkställande direktör för Optimiriskit Ky, och den har i samarbete med honom också behandlats av Kyrkostyrelsens arbetsgrupp. Vi vill tacka Lauri Laitila för ett gott samarbete kring detta informationspaket.

Syftet med informationspaketet är att ge praktiska råd om vad som ska beaktas i konkurrensutsättningen och administrationen av försäkringarna.

Upphandlingschef Kielo Virpasuo
Kyrkostyrelsen

1. Försäkring är en del av skaderiskhanteringen

Försäkring är ett sätt att hantera skaderiskerna. Det är viktigt att församlingens försäkringar alltid är i skick. Om församlingens försäkringsskydd är snävt och otillräckligt kan detta orsaka överraskningar i samband med ett skadefall.

Genom att hantera skaderiskerna på olika sätt kan man inverka på hur ofta skador inträffar och hur stora de blir. Skaderiskhanteringen får allt större betydelse bland annat av följande orsaker:

- Storleken på de ersättningsbelopp som utbetalas till församlingarna inverkar i allt högre grad på försäkringspremierna.
Församlingarna får inga anbud om försäkringar utan en skadestatistik som sträcker sig över minst tre år. Om statistiken är ofördelaktig för församlingen kan det hända att församlingen inte får något anbud överhuvudtaget.
- En försäkring ersätter aldrig alla kostnader för en skada. Ju mer betydande skadan är med tanke på församlingens verksamhet, i desto högre grad leder den till kostnader som ingen försäkring ersätter.

Denna anvisning fokuserar i första hand på konkurrensutsättningen av försäkringar. Med församling avses här också kyrklig samfällighet och med kyrkoråd också gemensamt kyrkoråd.

Metoderna för hantering av skaderisker kan indelas i följande grupper:

- Skadereducerande metoder
  - Tekniska riskhanteringsmetoder
Dessa metoder omfattar bland annat inbrotts- och brandlarm, övervakningskameror, låssystem och andra mekaniska skydd samt släckningssystem. De tekniska metoderna får allt större betydelse, eftersom skadegörelse på offentlig egendom blir allt vanligare och säkerhetsteknikens inverkan på premierna och ersättningarna allt större.
  - Aktiva riskhanteringsmetoder
Med aktiva riskhanteringsmetoder avses utbildning och handledning av personalen, förtroendevalda och frivilligarbetare samt utarbetande av anvisningar för verksamheten. Undersökningar visar att majoriteten av alla skador beror på mänskliga misstag och inte till exempel på fel i maskiner och anordningar. Målet bör vara att varje anställd kan identifiera riskerna inom sitt eget ansvarsområde och vet hur de ska hanteras. Detta är ett utmanande mål, men inte den dyraste riskhanteringsmetoden. De aktiva riskhanteringsmetoderna måste uppdateras kontinuerligt.

- Utjämningsmetoder

- Försäkringar

Med hjälp av försäkringspremier utjämnas en önskad andel av de eventuella skadeutgifterna till en årlig utgift. Ju större och förmögnare en församling är, desto större möjligheter har den att bära en del av skaderiskerna (risktolerans). Självriskens andel beror på storleken av försäkringarnas självrisk och i viss mån även på skyddets omfattning. I samband med konkurrensutsättningen av försäkringarna utreder församlingen sin beredskap att bära risker genom att begära ett anbud om försäkring med olika självriskandelar och skyddsomfattningar och därefter jämföra totalkostnaderna mellan de olika alternativen.

- Övriga avtal

Samarbetet mellan församlingarna och anlitaandet av köpta tjänster ökar. När en församling inleder samarbete till exempel med en grannförsamling eller övergår till att anlita köpta tjänster i stället för eget arbete, ska de eventuella riskerna med det nya verksamhets sättet analyseras och parterna avtala skriftligt om ansvarsfördelningen. Dessutom är det viktigt att säkerställa att det planerade samarbetet eller de köpta tjänsterna omfattas av parternas försäkringar på önskat sätt.

- Fondering

Fondering i händelse av storskador är en riskhanteringsmetod avsedd endast för mycket stora sammanslutningar. Under de senaste åren har det upplösts fler skaderiskfonder i Finland än vad det har grundats. För församlingarna är fondering inget verkligt alternativ för försäkringsskydd bland annat på grund av de dyra kyrkobyggnaderna.

Hantering av skaderisker är en kontinuerlig verksamhet där alla riskhanteringsmetoder utnyttjas i syfte att trygga en störningsfri församlingsverksamhet (verksamhetsmål) och minimera skadekostnaderna (ekonomiskt mål).

Riskhantering ingår i all form av planering, beslutsfattande och genomförande.

2 Riskhanteringsgrupp (RH-grupp)

Församlingen bör ha en permanent riskhanteringsgrupp, som bland annat bereder konkurrensutsättningen av försäkringar. Gruppens sammansättning beror på församlingens storlek. I små församling-

ar består riskhanteringsgruppen av ekonomichefen och kyrkoherden. I stora församlingar kan i gruppen dessutom ingå fastighetschefen, representanter för olika verksamhetsområden samt till exempel en jurist och en IT-expert. Det väsentliga är att de som hör till riskhanteringsgruppen är relativt väl förtrogna med församlingens verksamhet som helhet.

Riskhanteringsgruppen har till uppgift att

- planera, styra och övervaka riskhanteringsarbetet
- fastställa en lämplig risknivå för församlingen och vilka risker som är acceptabla
- fastställa (optimera) och välja riskhanteringsmetoder för församlingen
- bereda och handha konkurrensutsättningen av försäkringar
- handha försäkringsärenden och skadesituationer.

I stora församlingar kan det vara nödvändigt att grunda branschspecifika riskkartläggningsgrupper i samband med konkurrensutsättningen av försäkringar.

Riskhanteringsgruppen sammanträder minst en gång om året. Under dessa möten ska gruppen

- se över och uppdatera riskhanterings- och försäkringsplanen
- kontrollera försäkringspremierna, skyddens omfattning, självriskerna och nyckeltalen
- gå igenom skadestatistik och tillbud
- se över och uppdatera räddningsplanerna
- göra en översikt över aktuella frågor inom branschen
- förbereda det årliga mötet med försäkringsbolaget.

Målet med riskhanteringsgruppens arbete är att minska antalet skadefall. Kyrkorådet ansvarar alltid för församlingens riskhantering.

Försäkringsuppgifterna uppdateras i samband med det årliga mötet med en representant för försäkringsbolaget. Bolaget ska underrättas om nya försäkringsobjekt enligt avtalet antingen vid anskaffningstidpunkten eller på det årliga mötet. Under mötet korrigeras också eventuella fel som uppdagats i försäkringsbrevens (t.ex. i nyckeltalen, skyddens omfattning, självriskerna och premierna).

3 Kartläggning av skaderisker

Riskkartläggning innebär att en förteckning görs över nyckeltalen och skyddsbehoven för samtliga försäkringsobjekt. Anbudsförfrågan ska alltid basera sig på en riskkartläggning. Om en anbudsförfrågan upprättas enbart utifrån befintliga skyddsomfattningar och nyckeltal, dvs. utifrån de uppgifter på basis av vilka premierna och ersättningarna har fastställts, uppdagas eventuella fel i försäkringarna först i samband med ett skadefall.

Riskkartläggningen kan indelas i egendoms-, verksamhets- och personriskerna.

3.1 Egendomsrisker

I kartläggningen av egendomsrisker insamlas följande uppgifter:

3.1.1 Byggnader och konstruktioner (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 1.1 och bilaga 1)

- Specifikation   Objektets namn, adress och ändamål
- Tekniska uppgifter   Byggnads- och renoveringsår, byggnadsklass, totalvolym, våningsyta, våningsantal
- Säkerhetsteknik   Säkerhetsanordning eller säkerhetssystem, märke och modell samt information om vart larmet går (t.ex. inbrottslarm)
- Skyddsbehov   Skydd i händelse av brand, brott, läckage och naturfenomen eller helskydd

Helskydd rekommenderas för objekt som har normal husteknik. För andra byggnader (t.ex. gårds- och lagerbyggnader) räcker ett skydd i händelse av brand, brott, läckage och naturfenomen. Det är viktigt att varje säkerhetsanordning eller säkerhetssystem anges i egendomsförteckningen, eftersom premie- och självriskrabatterna fastställs på basis av dessa. En förteckning över dessa uppgifter ska finnas som bilaga till anbudsförfrågan.

3.1.2 Skog

När det gäller försäkring av skog finns det flera olika alternativ från brandförsäkring till en mer omfattande skogsförsäkring. Försäkringspremien grundar sig vanligtvis på arealen. Om inte annat överenskommit används som ersättningsgrund ett i försäkringsbrevet antecknat fast pris per fast kubikmeter som förstörts. Objekt som har ett högre värde än normalt bör fastställas separat. Kostnaderna för brandförsäkring av skog är låga, men å andra sidan är storskaliga skogsbränder sällsynta i Finland. Ett villkor för utbetalning av ersättning är att försäkringstagaren har iakttagit de säkerhetsföreskrifter som anges i försäkringsbrevet. Om en församling skaffar en mer omfattande skogsförsäkring bör det noteras att många vanliga skogsskador såsom skador som orsakas av köld, is, torka, översvämning, svampsjukdomar och hjorddjur kan falla utanför också denna typ av försäkringsskydd. Förutom ovan nämnda är det skäl att i försäkringsvillkoren kontrollera ersättningsvillkoren för skador som orsakats av bland annat storm, snö, insekter, hardjur, gnagare och skadegörelse.

3.1.3 Lösöre (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 1.1–1.4 och bilaga 1)

Lösöre indelas i följande grupper för försäkring:

- Grundlösöre (allt annat lösöre förutom det speciallösöre som anges nedan)
- Enskild lös egendom som är värd mer än 20 000 euro (t.ex. kopieringsmaskin, piano)
- Mobil, känslig utrustning (t.ex. videokameror, bärbara datorer)
- Sakral egendom och konstföremål per byggnad
- Leasingegendom (förtecknas inte, om det begärs att denna egendom inkluderas i försäkringen för grundlösöre)

- Lösöre utomhus (t.ex. statyer, minnesmärken)
- Registrerade fordon och arbetsmaskiner (tas upp bland fordonsförsäkringar)

För grundlösöre rekommenderas en försäkring där premien fastställs på basis av våningsytan på den plats där lösöret finns, varvid det är försäkrat till återanskaffningsvärde. I förteckningen under punkt 3.1.1 i bilagan till underlaget för anbudsförfrågan antecknas vid respektive byggnad huruvida församlingen för denna vill teckna också en försäkring för grundlösöre, som omfattar även leasingegendom utan separat omnämnande.

Skyddsalternativ för lösöre i anbudsförfrågan		
<i>Typ av lösöre</i>	<i>Skyddsomfattning</i>	<i>Kommentar</i>
Grundlösöre	Brand, brott, läckage, naturfenomen	
Anordningar värda mer än 20 000 €	Brand, brott, läckage, naturfenomen	
Mobila känsliga anordningar	Helskydd	Om premien i anbudet är hög inkluderas anordningarna i grundlösöret med tillhörande skyddsomfattning
Sakral egendom och konstföremål	Helskydd eller Brand, brott, läckage, naturfenomen	Indelas enligt skyddsbehov *
Lösöre utomhus	Brand, brott, naturfenomen	T.ex. minnesmärken på begravningsplatsen

Helskyddet ersätter egendomsskador som beror på en plötslig och oförutsedd händelse.

* I församlingens förteckning över värdeföremål finns föremålsspecifika uppgifter om och fotografier på sakrala föremål och konstföremål. Om en skada inträffar är uppgifterna i värdeföremålsförteckningen till hjälp till exempel när det gäller att bevisa en stöld eller skada, skaffa ett motsvarande föremål, om ett sådant finns att få, eller låta framställa en kopia av ett förstört konstföremål.

3.1.4 Självrisiker i egendomsförsäkringar

När det gäller egendomsförsäkring rekommenderas att församlingen begär ett anbud med högst tre olika självrisiker. Självriskens storlek beror på hur stor församlingen är. Exempel:

Olika självriskalternativ i euro			
<i>Församlingens storlek</i>	<i>Fast egendom</i>	<i>Lösöre</i>	<i>Mobilt lösöre</i>
Liten	500, 1 000, 2 000		200
Medelstor	1 000, 2 000, 3 000	500, 1 000, 2 000	200
Stor	2 000, 3 000, 5 000	1 000, 2 000, 3 000	200

3.2 Verksamhetsrisker

3.2.1 Störningar i verksamheten

Tilläggskostnadsförsäkring (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 3.4)

Församlingens verksamhet störs om en byggnad skadas så att verksamheten måste flyttas till ersättande lokaler.

Församlingen bör med fördel överväga en tilläggskostnadsförsäkring som ersätter tilläggskostnader som orsakas av störningar i verksamheten. Kostnader för skador på byggnader ersätts med stöd av egendomsförsäkringen. För försäkringen fastställs ett försäkringsbelopp och antalet månader för utbetalning av ersättning. Om försäkringsbeloppet är till exempel 120 000 euro och försäkringstiden 12 månader, utbetalas i ersättning 10 000 euro/månad i högst 12 månader. Vid uppskattningen av försäkringsbeloppet ska man beräkna de kostnader som uppstår till följd av evakuering, till exempel

- extra hyreskostnader för ersättande lokaler
- kostnader för flyttning ut ur och tillbaka till byggnaden
- byggande av tillfällig infrastruktur, till exempel lokalnät, mellanväggar osv.
- tilläggskostnader för omorganisering av en planerad verksamhet så att den i stället genomförs som en köpt tjänst eller för någon annan ersättande verksamhetsmodell.

3.2.2 Skadestånd

Nedan anges vilka försäkringar en församling bör teckna i händelse av skadestånd:

Ansvarsförsäkring för verksamhet (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 3.1)

Ansvarsförsäkringen för verksamhet ersätter lagenliga skadestånd för egendoms-, person-, förmögenhets- och produktansvarsskador som betalas till tredje part. Som premiegrund används de årliga lönerna. Ett lämpligt försäkringsbelopp för egendoms-, person- och produktansvarsskador är 500 000 euro i små och 1 000 000 euro i större församlingar, och ett lämpligt försäkringsbelopp för förmögenhetsskador är 50 000 euro.

Om församlingarna har gemensamma nyckelpersoner, ska försäkringspraxis för deras del anges i anbudsförfrågan. I allmänhet ingår ersättningsansvaret för ansvarsskador som orsakats av gemensam personal i försäkringen för den församling som betalar lön för personen i fråga, och som premiegrund används den lön som utbetalats. Också funktioner som avviker från församlingens så kallade normala verksamhet och nyckeltalen för dessa bör nämnas i anbudsförfrågan (t.ex. produkter som församlingen själv tillverkar för försäljning).

Ansvarsförsäkring för förvaltning (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 3.2)

Ansvarsförsäkringen för förvaltning ersätter ekonomiska skador som åsamkas församlingen av försäkrade anställda och organ. Ett lämpligt försäkringsbelopp är till exempel 100 000 euro i små och 200 000–300 000 euro i stora församlingar. Försäkringsbolagen följer två olika praxis: Den gamla modellen, som håller på att frångås, är att i försäkringsbrevet fastställa vilka arbetsuppgifter och organ som omfattas av försäkringen. Som premiegrund används då antalet personer. I den nya och allt vanligare modellen konstateras i försäkringsbrevet att försäkringen omfattar alla anställda och organ som utövar ekonomisk makt i församlingen. Premien grundar sig då på de utbetalda lönerna.

Rättsskyddsförsäkring (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 3.3)

Rättsskyddsförsäkringen ersätter rättegångskostnader som orsakas församlingen i tvistemål, brottmål och ansökningsärenden. Denna försäkring har med åren fått allt större betydelse för församlingarna. Försäkrade är förutom församlingen även dess anställda samt personer och företag som i skadeståndslagen (412/1974) jämföras med anställda. Nuförtiden kan försäkringen också omfatta motpartens rättegångskostnader som ådömts församlingen av en domstol. Ett lämpligt försäkringsbelopp kan vara 20 000–50 000 euro. Premien grundar sig på de utbetalda lönerna.

3.3 Risker i anslutning till varutransport

Det rekommenderas att församlingarna gör sina anskaffningar huvudsakligen med ett sådant leveransvillkor som anger att skadeansvaret överförs på församlingen först på destinationen eller att säljaren ska teckna en transportförsäkring. Om detta förfarande tillämpas behöver församlingen sällan teckna separata transportförsäkringar. Känsliga och dyrbara mobila föremål, såsom videokameror, datorer och instrument, kan vid behov försäkras separat med en utrustningsförsäkring. För transport av sakrala föremål och konstföremål i utställnings- eller reparationssyfte ska vid behov en separat utställnings- och transportförsäkring tecknas. Den som lånar eller hyr föremålen förutsätts betala försäkringen för transport- och lånetiden samt övriga kostnader som orsakas av lånet.

3.4 Avtalsrisker

Församlingarna ingår samarbetsavtal och anlitar köpta tjänster i allt högre grad. När avtal ingås är det viktigt att begrunda vilka skaderisker den avtalsenliga verksamheten medför och vilkendera parten som ska ersätta dem. Om parterna önskar avvika från den lagenliga fördelningen av ansvaret för skaderiskerna ska detta antecknas i avtalet, och därtill ska det säkerställas att det avtalade ansvaret ingår i ansvarsförsäkringen för den part på vilken ansvaret har överfört. Det bör noteras att ansvarsförsäkringen inte utan särskilt omnämnande täcker sådant ersättningsansvar som endast grundar sig på avtal.

Församlingarna ska avtala om försäkringar till exempel för olycksfall som inträffar under församlingarnas gemensamma evenemang och läger och som orsakas personer som deltar i dessa. Personer

som deltar i evenemang och verksamhet som övervakas eller huvudsakligen arrangeras av en församling bör omfattas av församlingens frivilliga olycksfallsförsäkring. Vid organisering av gemensamma evenemang och verksamheter ska det klart och tydligt avtalas om vilken församling eller annan samarbetspartner som fungerar som ansvarig arrangör.

Ett exempel på avtal om köpta tjänster är IKT-serviceavtalen. I dessa avtal bör ansvarsfördelningen och även sanktionerna antecknas. Församlingen bör själv teckna en försäkring som ersätter kostnaderna för återställande och återskapande av filer och program. Den viktigaste riskhanteringsmetoden när det gäller filer är dock rätt typ av säkerhetskopiering.

När det gäller avtal om underhåll av utomhusområden kan församlingen överväga åtminstone ett ansvar för ersättning av församlingens självrisk med tanke på sådana fall där bristfälligt underhåll (till exempel olycksfall som beror på bristfällig sandning) kan leda till ersättningsansvar för församlingen.

3.5 Personrisker

3.5.1 Lagstadgade personförsäkringar

Lagstadgad olycksfallsförsäkring (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 4.1)

Varje försäkringsbolag har sina egna premiegrunder och premiesystem för den lagstadgade olycksfallsförsäkringen. Både premierna och det sätt på vilket de egna skadeutgifterna inverkar på premien varierar stort mellan bolagen. Försäkringsskyddets omfattning är enligt lag detsamma i alla försäkringsbolag.

Grunderna för fastställandet av premierna föreskrivs i lag och Försäkringsinspektionen övervakar att de iakttas. Varje försäkringsbolag prissätter premierna branschvis, inte per kund. Ett bolag ska till exempel erbjuda alla församlingar försäkring på samma premiefastställningsgrunder, s.k. tariffgrunder. Däremot varierar tariffgrunderna mellan olika bolag.

Olycksfallsförsäkringen kan tecknas med skadespecifik självrisk (s.k. obligatorisk form) eller utan denna självrisk (s.k. fullständig form). Självrisken betalas av försäkringstagaren, inte av den anställda. Självrisken justeras årligen enligt löneindex; år 2008 var den 188 euro. En försäkring med självrisk är beroende på försäkringsbolag 5–7 procent förmånligare än en försäkring utan självrisk. Efter som arbetsolycksfall är relativt sällsynta inom församlingar bör varje församling räkna ut vilket alternativ som är mest fördelaktigt. För små församlingar är det ofta en försäkring utan självrisk och för större en försäkring med självrisk.

Valet av premiesystem för lagstadgad olycksfallsförsäkring beror på lönesummans storlek och antalet skadefall. Premiesystemen har varierande benämningar och innehåll beroende på bolag.

Benämningar och definitioner på premiesystem som används i denna anvisning

Premiesystem	Skadestatistikens inverkan på premien		Tillämpningsområde löner, mn €/år
	Tidsbegränsade ersättningar	Bestående ersättningar	
Tariffpremie	Riksomfattande statistik	Riksomfattande statistik	Mindre än 1 mn €/år
System med fast specialpremie	Helt egen statistik	Riksomfattande statistik	1–3 mn €/år
Halvindividuellt premiesystem	Helt egen statistik	Avtalad andel av egna skador	3–12 mn €/år
Premiesystem med begränsad självrisk	Helt egen statistik	Avtalad andel av egna skador	Mer än 12 mn €/år

Tidsbegränsade ersättningar = dagpenningersättningar och sjukvårdskostnader

Bestående ersättningar = kapitalvärden av olycksfalls- och familjepensioner

Tariffpremie tillämpas på små sammanslutningar. I fråga om tariffpremie inverkar inte församlingens egna skadeutgifter på premien, utan premiegrunderna fastställs på basis av riksomfattande yrkesklassbaserad statistik. Olycksfallsförsäkringsanstaltens förbund administrerar en yrkesspecifik riskklassificeringstabell som alla försäkringsbolag använder. Varje bolag tarifferar däremot riskklasserna själv. Det ligger i församlingens intresse att lönerna antecknas rätt för varje yrkesklass, eftersom det finns stora tariffskillnader mellan yrkesklasserna. Tarifferna justeras årligen för de enskilda yrkesklasserna.

I **systemet med fast specialpremie** inverkar kundens belopp av *tidsbegränsade ersättningar*, och i vissa bolag också antalet skadefall, på premien. *Bestående ersättningar* fastställs i detta system på basis av riksomfattande statistik. Tariffen, dvs. premiesatsen, justeras med tre års mellanrum.

I **det halvindividuella premiesystemet** inverkar förutom de *tidsbegränsade ersättningarna* också en avtalad andel av de bestående ersättningarna på premien. Effekten av egna skador fastställs med hjälp av en s.k. brytgräns, upp till vilken de *bestående ersättningarna* inverkar på kundens premie. I vissa bolag inverkar också antalet skador på premien. Tariffen justeras årligen.

Det finns stora skillnader mellan hur olika bolag räknar ut **brytgränsen**. Gränsen kan uträknas

1. per försäkringsperiod och tillämpas på bestående skador
2. per skadefall och tillämpas på bestående och tillfälliga skador
3. per skadad och tillämpas på bestående skador.

Det mest fördelaktiga alternativet för försäkringstagaren är alternativ 1, där alla bestående skador under en och samma försäkringsperiod räknas ihop och deras inverkan på premien beräknas bara en gång. Det minst fördelaktiga alternativet är det sistnämnda, där premieeffekten i ett och samma olycksfall, till exempel en trafikolycka, beräknas separat för varje person som åsamkats bestående skador upp till brytgränsen. Det är svårt att i en fördelaktighetsjämförelse beakta skillnaderna mellan

olika bolag när det gäller uträkningen av brytgränsen, eftersom den statistik som behövs för detta inte finns allmänt tillgänglig. Dessa skillnader är dock av relativt liten betydelse för församlingarna, eftersom det är ytterst sällsynt att bestående skador uppstår eller att flera personer skadas samtidigt eller under ett och samma år inom en församling.

I samband med uppsägning av en försäkring och ändringar i premiesystemet uppbär vissa bolag inom ramen för detta system en s.k. kalkylerad efterskottspremie. Detta blir i allmänhet aktuellt, om en bestående skada har inträffat under de två år som föregått uppsägningen eller ändringen.

Premiesystemet med begränsad självrisk är avsett för de största sammanslutningarna. I detta system inverkar kundens egna tidsbegränsade och bestående ersättningar i högre grad på premien än i de andra systemen. De årliga premiefluktuationerna kan vara stora. Premien fastställs per skada. Det är sålunda snarast fråga om ett skaderegleringssystem som kan köpas av försäkringsbolaget. Detta system används sällan av församlingar.

Premierna kan variera stort mellan olika försäkringsbolag och premiesystem. Bolagen redogör inte för tariffgrunderna för sina försäkringar på ett sätt som skulle göra det möjligt för försäkringstagaren att jämföra olika bolags och premiesystems fördelaktighet. Av denna anledning ska församlingen i anbudsfrågan begära kalkylexempel som bygger på gemensamma grunder för till exempel fyra år. Eftersom församlingens egna skador inverkar på premien i alla andra premiesystem förutom i systemet med tariffpremier och eftersom bolagens praxis varierar särskilt när det gäller s.k. bestående skadors premieeffekt, bör fördelaktighetsjämförelsen grunda sig på åtminstone två olika skadescenarier. I den ena kalkylen ombeds försäkringsbolaget redogöra för premieutvecklingen i en situation där endast tillfälliga skador inträffar varje år till ett antal som motsvarar det årliga medeltalet från församlingens egen skadestatistik över de fem föregående åren. Den andra kalkylen ska redogöra för premieutvecklingen i en situation där det, beroende på församlingens storlek, utöver tillfälliga skador har uppstått en eller två bestående skador, som är minst lika stora som den högsta brytgränsen som begärts.

Lagstadgad grupplivförsäkring (underlaget för anbudsfrågan, punkt 4.2)

I fråga om grupplivförsäkringen varierar inte skyddets omfattning mellan bolagen, och även premiekillnaderna är relativt små. Denna försäkring måste tecknas hos samma försäkringsbolag som den lagstadgade olycksfallsförsäkringen.

Lagstadgad arbetslöshetsförsäkring (underlaget för anbudsfrågan, punkt 4.3)

Arbetslöshetsförsäkringen betalas till samma bolag som har hand om den lagstadgade olycksfallsförsäkringen. Premierna och skyddets omfattning varierar inte mellan bolagen. Arbetslöshetsförsäkringen skiljer sig från de övriga försäkringarna i det avseendet att försäkringsbolaget redovisar dessa premier vidare till staten. Alla försäkringsbolag får ett lika stort arvode för att de samlar in arbetslöshetsförsäkringspremierna och redovisar dem till staten.

3.5.2 Frivilliga personförsäkringar

Frivillig olycksfallsförsäkring (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 4.4)

Personer som deltar i församlingens verksamhet, även förtroendevalda, kan försäkras med en frivillig olycksfallsförsäkring. I fråga om denna försäkring bör det beaktas i anbudsförfrågan att vissa bolag utesluter personer som fyllt 70 år eller personer som inte hör till församlingen.

Utrikesreseförsäkring (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 4.5)

Om antalet resdagar utomlands överstiger 50 per år inom församlingen, är en årlig utrikesreseförsäkring ett billigare alternativ än en resespecifik försäkring. Vid genomgången av anbudena ska det beaktas att vissa försäkringsbolag inte beviljar försäkring till andra personer än anställda och förtroendevalda.

Frivillig sjukkostnadsförsäkring (underlaget för anbudsförfrågan, punkt 4.6)

Försäkringsbolagen har under de senaste åren utvecklat en gruppsjukkostnadsförsäkring. Denna försäkring har ännu inte införts i församlingssektorn.

3.6 Analys av försäkringsbehovet (bilaga 5 i anbudsförfrågan)

Resultatet av riskkartläggningen sammanställs i en analys av försäkringsbehovet. I analysen redogörs för de nuvarande försäkringsskyddens omfattning och självrisker och för de nya alternativen. I sammandraget beskrivs de alternativ för skyddsomfattningar och självrisker som efterfrågas i anbudsförfrågan.

4 Lagen om offentlig upphandling (348/2007) och konkurrensutsättningen av försäkringar

Utgångsläget är att läsaren i huvuddrag är förtrogen med de allmänna bestämmelserna i lagen om offentlig upphandling. Kyrkostyrelsen har i sitt cirkulär 28/2007 gett anvisningar om iakttagandet av denna lag inom församlingarna.

När en församling konkurrensutsätter sina försäkringar överskrider oftast det nationella tröskelvärdet, vilket innebär att upphandlingen av försäkringar måste genomföras på det sätt som föreskrivs i lagen om offentlig upphandling. Enligt lagen är det förbjudet att dela upp upphandlingen på ett artificiellt sätt i syfte att undgå en överskridning av tröskelvärdena. Det ligger inte i församlingens intresse att dela upp upphandlingen av försäkringstjänster mellan olika bolag, eftersom en koncentrerad upphandling nästan alltid leder till lägre totala kostnader. Dessutom löper kommunikationen och servicen smidigare om alla försäkringar har koncentrerats till ett och samma försäkringsbolag.

4.1 Tröskelvärden, anskaffningspris och procedurbestämmelser

År 2009 är det nationella tröskelvärdet 15 000 euro och EU-tröskelvärdet 206 000 euro.

Ett försäkringsavtal kan tecknas att gälla antingen en viss tid eller tills vidare. I serviceavtal som gäller tills vidare beaktas i beräkningen av anskaffningsvärdet de skattefria premierna och andra försäkringsserviceersättningar för 48 månader, och i avtal som gäller en viss tid beaktas de sammanlagda premierna för den fastställda giltighetstiden. I skadeförsäkringspremierna, bortsett från de lagstadgade personförsäkringarna, ingår en premieskatt som är lika stor som mervärdesskatten.

Lagen om offentlig upphandling delar in tjänsterna i primära och sekundära tjänster. De lagstadgade personförsäkringarna hör till de sekundära tjänsterna, som uppräknas i bilaga B i lagen, medan de övriga skadeförsäkringarna hör till de primära tjänsterna, som anges i bilaga A. Försäkringar som hör till bilaga B är den lagstadgade

- olycksfallsförsäkringen
- grupplivförsäkringen
- arbetslöshetsförsäkringen och
- pensionsförsäkringen (konkurrensutsätts inte).

De lagstadgade personförsäkringar som hör till bilaga B klassificeras som socialförsäkringar. För att ett utländskt bolag ska kunna erbjuda socialförsäkringar måste det skaffa koncession i Finland och dessutom ansöka om tillstånd från ministeriet för att få handha lagstadgade personförsäkringar.

Om en anbudsfrågan inkluderar även lagstadgade personförsäkringar och avsikten är att endast godkänna helhetsanbud, kan endast sådana försäkringsbolag som verkar i Finland besvara anbudet. I detta fall genomförs konkurrensutsättningen i enlighet med de nationella procedurbestämmelserna, även om anskaffningspriset överstiger EU-tröskelvärdet. Bestämmelser som bygger på EU-tröskelvärdet iaktas endast i sådana fall där även delanbud godkänns, förutsatt att anskaffningspriset för försäkringstjänster som hör till primär tjänsteupphandling överstiger EU-tröskelvärdet. EU-tröskelvärdet överskrids endast i de största församlingarna och i samordnade konkurrensutsättningar som involverar flera församlingar.

Val av förfarande enligt anskaffningspriset för försäkringar som hör till de tjänster som uppräknas i bilaga A i lagen om offentlig upphandling		
Konkurrensutsättningsmetod	Endast helhetsanbud godkänns	Även delanbud godkänns
Det nationella upphandlingsförfarandet	över 15 000 €	15 000–206 000 €
Enligt de bestämmelser som tillämpas vid överskridning av EU-tröskelvärdet	aldrig	över 206 000 €

Det lönar sig i allmänhet för församlingarna att koncentrera sina försäkringar till ett enda bolag. Delanbud bör inte godkännas i upphandlingsannonsen utan särskild orsak.

4.2 Val av upphandlingsförfarande

Försäkringarna kan konkurrensutsättas genom öppet eller selektivt förfarande. Vid öppet förfarande får alla intresserade leverantörer lämna anbud. Selektivt förfarande innebär att den upphandlande enheten utser ett begränsat antal leverantörer som får lämna anbud. Eftersom det inte finns många försäkringsbolag i Finland och statsmakten reglerar och övervakar bolagens verksamhet effektivt, behöver församlingarna inte begränsa antalet anbudsgivare. I praktiken tillämpas det öppna upphandlingsförfarandet, varvid varje anbud som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställer ska inkluderas i fördelaktighetsjämförelsen.

Öppet upphandlingsförfarande

I projekt som överstiger det nationella tröskelvärdet ska anbudstiden vara skälig. En anbudstid som är förenlig med församlingens intresse är 3–4 veckor, beroende på församlingens storlek.

I projekt som överstiger EU-tröskelvärdet ska anbudstiden vara minst 52 dagar. Anbudstiden kan dock förkortas enligt följande:

Grundläggande anbudstid	52 dagar
Upphandlingsannonserna skickas för publicering med elektroniska medel	45 dagar
Upphandlingsannonserna skickas för publicering med elektroniska medel och den upphandlande enheten ger samma dag som upphandlingsannonsen publiceras fullständig elektronisk tillgång till förfrågningsunderlaget. I annonsen anges den internetadress där dokumentationen finns tillgänglig.	40 dagar
Den upphandlande enheten har skickat en förhandsannons för publicering minst 52 dagar och högst 12 månader innan upphandlingsannonsen skickas för publicering.	22 dagar

En officiell annons om upphandlingen ska lämnas på adressen www.hankintailmoitukset.fi (Hilma). I fråga om projekt som överstiger EU-tröskelvärdet ska en efterhandsannons skickas 48 dagar efter att upphandlingen genomförts.

4.3 Tidtabell och tidscykel för konkurrensutsättningen

Värdet av den lagstadgade olycksfallsförsäkringen kan sammanlagt motsvara över hälften av församlingens försäkringar, varför försäkringarna i allmänhet konkurrensutsätts enligt uppsägningsförfarandet för denna försäkring. Olycksfallsförsäkringen kan sägas upp så att den upphör 31.3, 30.6, 30.9 eller 31.12. Uppsägningstiden är tre månader. I samband med uppsägningen ska det stå klart till vilket försäkringsbolag försäkringen överförs. I praktiken kan en konkurrensutsättning av försäkringar

således inledas när som helst under årets lopp. Upphandlingsprocessen tar 2–4 månader i anspråk beroende på församlingens storlek. Konkurrensutsättningen indelas i följande faser:

- Riskkartläggning och sammanställande av nyckeltal	cirka 7–21 dagar
- Utarbetande av anbudsfrågan	cirka 7 dagar
- Sammanställande av anbud	40–52 dagar EU
	cirka 21–28 dagar Nationellt
- Jämförelse av anbud och tillägsutredningar	cirka 7–14 dagar
- Beslutsfattande	cirka 7 dagar
- Väntetid enligt lagen om offentlig upphandling	28 dagar EU
	14+7=21 dagar Nationellt
- Beställning av försäkringar	cirka 7 dagar

Tidtabellen för konkurrensutsättningen bör planeras med beaktande av semesterperioden. **Beräkningen av anbud bör inte förläggas till juli, eftersom försäkringsbolagens anbudskalkyleringscentraler då har minimibemanning.** I övrigt är tidtabellen mycket fri.

Det lönar sig i allmänhet att konkurrensutsätta försäkringstjänsterna med fyra års mellanrum. Konkurrensutsättningen får däremot inte utgöra ett självändamål. Försäkringar som gäller tills vidare bör konkurrensutsättas när det finns skäl att anta att totalkostnaderna för försäkringarna kan skäras ned eller om det har skett betydande ändringar i försäkringstjänsterna eller försäkringsportföljens innehåll. Även utbyte av nyckelpersoner i församlingen eller betydande ändringar i försäkringsobjekten kan inverka på konkurrensutsättningsrytmen. Vid sammanslagningar av församlingar ska försäkringarna med fördel konkurrensutsättas redan året före sammanslagningen.

Försäkringarna bör konkurrensutsättas oftare om det finns stora, uppdaterade ändringar i försäkringsuppgifterna eller om premierna eller ersättningarna utvecklas i ogynnsam riktning.

5 Konkurrensutsättning av försäkringar

5.1 Allmänt om konkurrensutsättning

Konkurrensutsättningen av en församlings försäkringar är ett arbetsdrygt projekt som bör planeras med omsorg. I så gott som varje församling överstiger anskaffningspriset för försäkringarna åtminstone det nationella tröskelvärdet. Försäkringsskyddens omfattning och försäkringsvillkoren varierar i viss mån mellan försäkringsbolagen. Alla bolag erbjuder inte försäkringar med alla de självrisker som begärs, och det kan också finnas bolagsspecifika skillnader. Försäkringarna kan inte väljas enbart på basis av deras pris, utan valet ska vara totalekonomiskt fördelaktigt.

Ju entydigare en anbudsfrågan är och ju mer detaljerade nyckeltal den innehåller gällande de försäkringar som församlingen önskar, desto bättre anbud får församlingen och desto lättare blir det att göra en totalekonomisk fördelaktighetsjämförelse.

Lagen om offentlig upphandling tillåter att en teknisk dialog förs i sammanställandet av anbudsfrågan. *Med teknisk dialog avses att församlingen gör ett utkast till anbudsfrågan och ber ett antal försäkringsbolag ge sin åsikt om det innan den officiella anbudsfrågan skickas ut.* I allmänhet korrigerar och kommenterar försäkringsbolagen gärna denna typ av utkast. Med hjälp av denna tekniska dialog kan församlingen minska förekomsten av sådana fel i den slutliga anbudsfrågan som gör det svårare att jämföra anbuderna från olika bolag likvärdigt eller som kan leda till att församlingens upphandlingsbeslut ogiltigförklaras. På detta sätt kan församlingarna också avgiftsfritt utöka sin sakkunskap om konkurrensutsättningen av försäkringar.

5.2 Anbudsfrågan om försäkringstjänster (underlaget för anbudsfrågan med bilagor)

Det bifogade underlaget för anbudsfrågan har utarbetats enligt kraven i lagen om offentlig upphandling. En viktig del av anbudsfrågan är grunderna för jämförelsen av totalekonomisk fördelaktighet. De har fastställts korrekt om de gör det möjligt att välja det anbud som är totalekonomiskt mest fördelaktigt för församlingen och de försäkringar som är lämpligast med avseende på skyddens omfattning och självriskerna. Inkorrekt jämförelsegrunder kan leda till att församlingen blir tvungen att avslå det bästa anbudet. I underlaget för anbudsfrågan presenteras jämförelsegrunderna på så bred bas som möjligt. I praktiken måste de alltid definieras separat för varje församling, och på denna definition inverkar bland annat församlingens storlek och skadestatistik. Fördelaktighetsjämförelsen ska grunda sig endast på sådana faktorer som med säkerhet kan jämföras.

I bilagorna till anbudsfrågan presenteras

1. nyckeltalen för egendoms- och fordonsförsäkringar
2. skadestatistiken över minst tre men helst fem år
3. lönerna per yrkesklass.

5.3 Jämförelse av anbudens fördelaktighet

Jämförelsen av anbudens fördelaktighet indelas oftast i tre faser.

I den första fasen görs en förteckning över alla skydds- och självriskalternativ i varje bolags anbud, och eventuella avvikelser från anbudsfrågan antecknas.

I den andra fasen uträknas vilka skyddsomfattningar och självrisker i varje bolags anbud som är mest fördelaktiga för församlingen enligt grunderna för anbudsfrågan. Om anbuderna ligger mycket nära varandra kan det hända att fler jämförelser måste göras för att sälla fram det mest fördelaktiga anbudet för församlingen.

I den tredje fasen uträknas det mest fördelaktiga bolagets och de andra bolagets anbud enligt priserna för de valda skyddsomfattningarna och självriskerna. Om inte de andra bolagen har erbjudit

exakt samma skyddsomfattningar och självrisker som finns i det mest fördelaktiga anbudet, viktas dessa enligt jämförelsegrunderna för anbudsfrågan.

5.4 Beslut om upphandling och meddelande av beslut

Det är oftast kyrkorådet som fattar beslut om församlingens försäkringar. Beslutet ska meddelas skriftligt till alla som lämnat anbud.

5.5 Beställning av försäkringar och uppsägning av nuvarande försäkringar

Försäkringarna kan i upphandlingar som understiger den nationella upphandlingsgränsen beställas tidigast 21 dagar (7+14) efter att beslutet har delgetts anbudsgivarna. I upphandlingar som överstiger EU-tröskelvärdet är motsvarande tidsfrist 28 (7+21) dagar. Försäkringsanbudens giltighetstid ska beaktas i behandlingen av anbudet.

I samband med beställningen av försäkringar ska parterna avtala åtminstone om följande:

- försäkringsskyddens omfattning och självrisker samt de nyckeltal som ligger till grund för premien
- den första försäkringsperiodens längd, om försäkringarna överförs mitt under kalenderåret
- försäkringsperioden, som oftast är ett kalenderår
- vem som har befogenhet att säga upp försäkringar (tjänsteman eller organ)
- uppdateringen av försäkringsuppgifter.

En promemoria innehållande ovan nämnda information kan med fördel sammanställas över det möte vid vilket försäkringarna beställs.

5.6 Annons i efterhand om upphandlingsbeslut

I fråga om upphandlingar som överstiger EU-tröskelvärdet ska en annons skickas i efterhand via Hilma 48 dagar efter att upphandlingsavtal ingåtts.

5.7 Samordnad konkurrensutsättning

En församling kan konkurrensutsetta försäkringarna tillsammans med andra församlingar eller kommuner. Detta är en krävande uppgift, men om den genomförs på rätt sätt leder det till fördelar för alla parter i form av förmånligare premier och bättre försäkringsskydd. I samordnad konkurrensutsättning blir också kostnaderna lägre om man anlitar en utomstående expert. Varje församling som deltar i en samordnad konkurrensutsättning bör ha rätt att välja det försäkringsbolag den önskar. Om en församling väljer försäkringsbolag självständigt ska det anges i anbudsfrågan att beslutsfattandet splittrats. Anbudsfrågan ska innehålla en specifikation över varje församling på samma sätt som i separat konkurrensutsättning. En utmaning i samordnade konkurrensutsättningar är tidtabellen, men sådana problem kan undvikas genom omsorgsfull planering.

6 Anlitande av experthjälp

Det lönar sig att avväga om konkurrensutsättningen av försäkringarna ska skötas med egna krafter eller med hjälp av utomstående experter. Upphandling av försäkringar kräver kompetens inom ett snävt specialområde. Försäkringsbolagen och försäkringsmäklarna erbjuder experttjänster inom detta område. Mäklar- och konsultarvoden betalas alltid av försäkringstagaren. Konkurrensutsättningen av experttjänster understiger oftast det nationella tröskelvärdet på 15 000 euro, vilket innebär att denna konkurrensutsättning kan genomföras enligt den upphandlingsanvisning som tillämpas i församlingen.

Valet av experttjänst ska i första hand grunda sig på kompetensens kvalitet och oavhängighet. I enlighet med lagen om offentlig upphandling ska principen om oavhängighet och likvärdighet iakttas i upphandlingen. Om ett försäkringsbolag anlitas som expert kan denna princip äventyras, eftersom det finns en risk att servicestrukturen i det anlitate försäkringsbolaget oavsiktligt gynnas i konkurrensutsättningen.

Vid upphandling av konkurrensutsättningstjänster ska uppmärksamhet också fästas vid uppdragets omfattning och arvodets struktur. Experten kan göra en riskkartläggning på ort och ställe, med hjälp av frågeformulär som sänds till huvudmannen eller på något annat motsvarande sätt. En fördel med att riskkartläggningen utförs på ort och ställe genom intervjuer med nyckelpersonerna inom församlingen är att deras kunskap och färdigheter om riskhantering och försäkringar förkovras. Detta är en aktiv riskhanteringsmetod. När det gäller arvodets struktur bör det säkerställas att den inte förorsakar ekonomiska intressekonflikter mellan experten och församlingen. Detta kan hända om arvodet utgör en procentuell andel av premierna. Då kan det uppstå en situation där det ligger i expertens intresse att rekommendera så omfattande skydd och så låga självrisker som möjligt, trots att ett visst risktagande i dessa frågor kunde vara till fördel för församlingen.

7 Kontroll och konkurrensutsättning av försäkringarna vid sammanslagning av församlingar

När församlingar sammanslås blir det i allmänhet aktuellt med en konkurrensutsättning av försäkringarna. Den bästa tidpunkten för konkurrensutsättningen är året före sammanslagningen, eftersom de ”sammanslagna” försäkringarna måste vara i skick när sammanslagningen träder i kraft. En konkurrensutsättning av försäkringarna inför en sammanslagning är till fördel också för ansvarspersonerna i församlingarna, eftersom de på så sätt måste sätta sig in i församlingarnas försäkringsärenden och därigenom deras egendom och verksamhet.

Åtminstone följande försäkringar ska utredas vid en sammanslagning:

- lagstadgad olycksfallsförsäkring med tillhörande försäkringar
- ansvarsförsäkring för verksamhet
- ansvarsförsäkring för förvaltning
- rättsskyddsförsäkring
- olycksfallsförsäkring för församlingsmedlemmar
- gruppreseförsäkring för utrikesresor.

Om församlingarna använder samma försäkringsbolag kan de ovan nämnda försäkringarna uppdateras genom att församlingarna begär ett anbud om dessa försäkringar endast av det gemensamma försäkringsbolaget. Om församlingarna har sina respektive försäkringar i flera olika bolag ska anbud begäras åtminstone av alla försäkringsbolag i fråga. Eftersom det är både olönsamt och arbetsamt att ha försäkringar i flera olika försäkringsbolag rekommenderas att en helhetskonkurrensutsättning av försäkringarna genomförs så fort som möjligt efter sammanslagningen.